

Høringsvar - Meld. St. 22 «Kunstnarkår» - lang utgave

Fredag 2. juni kom regjeringens etterlengtede kunstnermelding; **Kunstnarkår**. Som forventet inneholder meldingen mange positive elementer, flere skuffelser og enkelte rene mangler – og som så ofte skal mye «sees nærmere på/vurderes/utredes». Under lanseringen av denne meldingen sa daværende kultur- og likestillingsminister Anette Trettebergstuen blant annet at; **Då må vi sørge for at kunstnarane våre har gode arbeidsvilkår og at dei får rimeleg betaling for jobben dei gjer. Med stortingsmeldinga «Kunstnarkår» sikrar vi ein aktiv og offensiv kunstnarpolitikk inn i framtida.**

Dette er ikke første gang at sittende regjeringen har lovet forbedringer for kunstnerne og kunst- og kulturlivet. I sin tiltredelseserklæring – Hurdalserklæringen – kom det også lovnader for våre felt og våre medlemmer. Med bredden i Creos medlemsmasse, og omfanget av meldingen, er det omfattende å kommentere på alt – både positivt og negativt. Vi har derfor valgt å gå igjennom Hurdalserklæringen og kunstnermeldingen, og se på hvilke konkrete tiltak regjeringen har foreslått utredet eller innført.

Arbeidslivspolitik

Arbeidslivspolitik er viktig for Creos medlemmer. Også for våre selvstendig næringsdrivende medlemmer. Mange kunstnere og kulturarbeidere opplever at de ikke får arbeidsoppdrag uten å måtte ta dem i egen næring. I mange av disse situasjonene er dette snakk om «uekte» og påtvungne næringsoppdrag. Hvis man krever å være lønsmottaker/ansettes risikerer man at oppdraget gis til en annen. Konsekvensen av å være selvstendig næringsdrivende er at man mister trygderettigheter, står uten yrkesskadeforsikring og at arbeidsmiljøloven og fremforhandlede tariff- og normalavtaler ikke gjelder.

Vi var derfor svært glade for at regjeringen i Hurdalserklæringen sa at de ville **stramme inn på muligheten til å omgå arbeidsgiveransvaret og sikre at den som i realiteten bestemmer hvordan arbeidet skal utføres, har rettigheter og plikter som arbeidsgiver, blant annet ved å endre arbeidsmiljøloven**. Dette ville – mente vi – føre til at blant andre de som drar på turne med Den Kulturelle Skolesekken, de som blir engasjert ved privatteatrene og i NRK og andre medier som regel skal engasjeres som arbeidstakere og ikke som oppdragstakere.

I Meld. St 22 er arbeidstakerbegrepet godt og grundig omtalt, og vi merker oss også at departementet i boks 9.3 omtaler vår sak om oppdragsforholdet i Tromsøysund menighet og den saken vi har vunnet på vegne av vårt medlem der.

Noe overraskende er det derfor at regjeringen ikke hverken omtaler eller tydeliggjør hvilket syn departementet har på tilknytningsforholdene i eksempelvis Den Kulturelle Skolesekken (DKS), NRK eller på andre områder. Spesielt siden departementet samtidig, på side 83, skriver at **«[k]unstnarane sin posisjon kan bli styrkt gjennom eit organisert arbeidsliv. Regjeringen vil føre ein politikk som stimulerer til auka organisasjonsgrad og eit forsterka trepartssamarbeid på kunstfeltet**, og at de på side 90 skriver at de **forventer at offentlege verksemdar går føre og sørgjer for rimelig betaling og arbeidsvilkår for både arbeids- og oppdragstakande kunstnarar**. Her foreslås det også at statlig finansierte kunst- og kulturinstitusjoner skal rapportere om bruk og honorering av selvstendig næringsdrivende kunstnere. Creo mener dette kan være en god idé som kan ha en oppdragende effekt der det er behov for dette. Samtidig vil vi understreke at mange av institusjonene som er oppdragsgivere for våre medlemmer både sikrer riktig klassifisering, og har gode rutiner for honorering av selvstendig næringsdrivende og frilansere der dette er riktig tilknytningsform.

I det samme kapittelet blir det også uttrykt et ønske fra regjeringen om et forsterket trepartssamarbeid og en økt organisasjonsgrad. Skal vi få etablert dette, og skal regjeringen kunne levere på sine egne ambisjoner, må så mange som mulig av kunstnerne være tilknyttet arbeidslivet på vanlig måte, som arbeidstakere og ikke som oppdragstakere. NRK er heleid av kultur- og likestillingsdepartementet. Det fremstår for oss derfor naturlig at eier av virksomheten stiller tydelige krav til ryddige lønns- og arbeidsforhold.

DKS eies og drives også av det offentlige. Å kreve at bestillere i DKS-ordningen engasjerer kunstnerne som arbeidstakere er også helt naturlig, gitt det regjeringen selv skriver i denne meldingen. Det må også sees på hvordan de skapende kunstnerne - koreografene, regissørene, scenografene og andre – skal kunne kompenseres for sitt arbeid med de forskjellige DKS-prosjektene.

Det er positivt at meldinga setter fokus på underbetaling og gratisarbeid. Det bør også presiseres at underfinansiering av prosjekter i det frie feltet fører til at mange kunstnere arbeider langt under sammenliknbar tariff eller anbefalte minstesatser. Kunstnerne ender også ofte opp med selv med å utføre administrativt og driftsmessig arbeid med svært lav eller ingen betaling. Støtteordningene og fokuset på prosjektbevilgninger, gjør at det er svært vanskelig å få finansiert driftskostnader, lagring, eller administrativt arbeid som salg, markedsføring og turnéplanlegging. Høyere bevilgninger til denne typen administrative oppgaver og drift ville gjøre det mulig for scenekunst- og musikkproduksjoner å få lengre fremføringshorisonter. Dette vil med stor sannsynlighet også gi en miljøgevinst, da svært mange kulturproduksjoner nå kasseres etter de første planlagte fremføringene.

Det sosiale sikkerhetsnettet for selvstendig næringsdrivende og frilansere

Men noen skal og må fremdeles være næringsdrivende. Det var derfor svært bra at regjeringen i Hurdalserklæringen meldte at de ville **utrede og forbedre sosiale ordninger for selvstendig næringsdrivende**. Dette er et område som er svært viktig for Creo, og noe vi har brukt mye tid og krefter på å få forbedret. I meldingen ønsker regjeringen enda flere innspill til videre utredning av det sosiale sikkerhetsnettet for denne gruppen, noe vi i Creo selvfølgelig har levert på. Vi har også tidligere sendt betydelige innspill, både til arbeidet med meldingen samt til Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Næringsdepartementet, Kultur- og likestillingsdepartementet og andre departement. Våre synspunkt og prioriteringer bør derfor allerede være godt kjent.

Vi må derfor få lov til å uttrykke vår skuffelse over at det ikke kommer ett eneste konkret tiltak i denne meldingen. Tilsynelatende er planen for det videre arbeidet vært avgrenset, og fokuset, og ønsket om innspill, omhandler kun kunstnerens kunnskap om sine sosiale rettigheter, utfordringer i møte med NAV og de frivillige forsikringsordningene. Tilsynelatende har regjeringen også konkludert på enkelte punkter, konklusjoner som Creo ikke nødvendigvis er enige i, og som på ingen måte løser utfordringene rundt både pensjon, inntektssikring og sykepenges. Forventningene fra feltet for løsninger for denne delen av kunstnerøkonomien var stor. Derfor fremstår nok dette som meldingens største mangel.

Eksempelvis har Creo gjentakende ganger pekt på at det første regjeringen kan gjøre er å heve sykepengegrunnlaget etter dag 16 fra 80 til 100%. Vi har tidligere foreslått overfor Stortinget - og fått gjennomslag for - hevinger av denne satsen, og det er ukomplisert - og svært treffsikkert - å gjøre denne endringen umiddelbart. Vi ber derfor at komiteen foreslå overfor Stortinget at dette gjøres så raskt som mulig.

På side 87 skriver regjeringen at de har satt ned et lønnsutvalg som skal se på lønnsdannelse og lønnsfordeling blant tilsatte utenfor det organiserte arbeidslivet. Dette utvalget skal også se på omfanget av andre tilknytningsformer. Vi forventer selvfølgelig at situasjonen for selvstendig næringsdrivende kunstnere blir en del av dette arbeidet.

Regjeringen vil gi Kulturdirektoratet i oppgave å utarbeide en strategi for rimelig betaling av kunstnere og forslag til overordnede verdiprinsipp. Dette initiativet, og særlig at det skal gjennomføres i samarbeid med kunstnerorganisasjonene, støttes av Creo og vi vil gjerne bidra i arbeidet. Samtidig er det viktig for oss å presisere at deler av kunst- og kulturfeltet allerede har gode og ryddige lønns- og arbeidsvilkår, og et

velfungerende partssamarbeid. Det er derfor avgjørende at dette initiativet ikke kommer i konflikt med partenes roller og forhandlingsfrihet.

Begrepet frilansere brukes gjennomgående i meldingen, men ofte upresist. Noen kunstnere tar oppdrag som frilansere i ordets rette forstand, men svært mange kunstnergrupper veksler også mellom å være (mer eller mindre frivillig) selvstendige næringsdrivende, og midlertidig ansatte, gjerne på prosjektbasis. Dette er lite belyst i meldingen.

Lappeteppeøkonomien de fleste kunstnere lever med, beskrives noe. Men meldingen problematiserer i for liten grad hvordan lappeteppeøkonomien setter kunstnere i situasjoner der både de sosiale rettighetene og NAVs systemer og kompetanse ikke fungerer. Eksempler på dette er hvordan rapportering inn i a-ordningen kan være mangelfull og misvisende, hvordan tidspunkt for utbetaling av uregelmessig lønn kan få utilsiktede konsekvenser for beregning av inntektsgrunnlag, eller hvordan begrepet «varig endring» som skal gi rett til skjønnsmessig behandling, i mange tilfeller ikke tar hensyn til reelle varige endringer i en kunstnerøkonomi. Å etablere et spesialisert NAV-kontor med spisskompetanse på kombinasjonsinntekter og de spesifikke utfordringene i kunstnerøkonomien, ville kunne bøte noe på disse strukturelle utfordringene.

Regjeringen skriver at meldingen vil sikre en aktiv og offensiv kunstnerpolitikk, med fokus på at kunstnerne skal få rimelig betaling for jobben de gjør. Meldingen har likevel flere blindsoner når det gjelder systemer for rimelig vederlag, og mangler en offensiv politikk på å utvikle disse. Eksempler på områder der det totalt mangler vederlagssystemer, er blant annet ved digitalisering av scenekunst, bruk av åndsverk fra skapende scenekunstnere innenfor DKS og i det frie scenekunstheltet.

Kunstnerstipendene

Det er gledelig at regjeringen ønsker å fortsette opptrappingen av ordningene under Statens kunstnerstipend. Stipendene er et viktig tilskudd til kunstnerøkonomien. Creo er positive til forslaget om å overføre sekretariatsfunksjonen fra kunstnerorganisasjonene til Kulturdirektoratet. Vi mener dette vil tydeliggjøre ansvaret staten har, ikke bare for honorering av arbeidet som utføres i stipendkomiteene, men også for en forsvarlig forvaltning av ordningen. Samtidig er det klokt at kunstnerorganisasjonene, som er tettest på feltet, fortsatt kan oppnevne medlemmene i komiteene.

Det varsles også en revisjon av forskrift om statens stipend og garantiinntekt. Det har vært store endringer i kunstfeltet siden forskriften ble vedtatt i 1998, så tiden er absolutt inne for en revisjon. Vi regner med at kunstnerorganisasjonene vil få mulighet til å komme med innspill i dette arbeidet. Regjeringen foreslår at Utvalget for statens kunstnerstipend skal vedta kvotefordelingen, ikke departementet slik det gjøres i dag. Creo er bekymret for at dette vil føre til et sterkt press på medlemmene av Utvalget og en uheldig politisering av dette organet.

Vi i Creo har lenge ment at stipendordninger også må være pensjonsgivende. Positivt er det derfor at regjeringen på side 101 ønsker å **greie ut pensjonsopptjening på langvarige stipend**. Men vi må få lov til å påpeke at dette ikke er vanskelig, og at regjeringen her burde gitt et tydeligere signal på at dette ikke bare skal utredes, men også innføres. Med regjeringens viktige arbeid med å innføre pensjon fra første krone, stiller vi oss undrende til at dette skal avgrenses til langvarige stipend.. En slik prioritering får oss dessverre til å spørre oss om lavtlønnede kunstnere er mindre verdt enn andre lavtlønte.

Kulturarbeidsplasser og kunstnerallianser

For oss er var også gledelig at regjeringen i Hurdalserklæringen ville **legge til rette for flere kulturarbeidsplasser og kompetansemiljø over hele landet**, og at de skal **gis full momskompensasjon gjennom ei regelstyrt ordning til idrett, frivillighet og kultur**. Hvor disse arbeidsplassene og miljøene skal etableres, og hvordan står det ikke så mye om, men vi i Creo anbefalte at det etableres en Musikerallianse og et Musikkbruk. Creo var derfor svært tilfredse med at Stortingets flertall bevilget 3 millioner kroner til en oppstart av en musikerallianse i forbindelse med behandlingen av revidert budsjett for 2023. Denne bestillingen fra Stortinget har vi nå levert på, og sammen med Norsk teater- og orkesterforening (NTO) har vi etablert styre og er nå i full gang med å tilrettelegge for de første ansettelsene av musikere.

Vi meldte også at flere kulturarbeidsplasser kan sikres ved å gi Forsvarets musikk tilstrekkelige og forutsigbare rammevilkår. Vi har i den forbindelse bedt om at Stortinget ber Regjeringen å utarbeide en ny Stortingsmelding om Forsvarets musikk, og gjentar dette ønsket nå.

Meldingen er ikke så konkret på hvordan ordningen med regionale kulturfond skal fungere, men Creo håper og tror at dette vil være et verdifullt tilskudd til kunst- og kulturlivet både i bygd og by i hele landet. Også her er det et sterkt ønske at feltet blir involvert i utformingen.

I Hurdalserklæringen ble det også lovet **å styrkje kunstnarokonomien og leggje til rette for at kunstnarar og kulturarbeiderar får betre rettar og arbeidsmoglegheiter**. Vi valgte høsten 2021 å se dette i sammenheng med det som loves på arbeidslivsfeltet, og tolket også dette som en støtte til de tidligere nevnte Musikerallianse og Musikkbruk. Vi regnet også med at det lå flere kunstnerstipender i denne formuleringen.

Stor var derfor skuffelsen når regjeringen i denne meldingen avviser en Musikerallianse. Dette er et tiltak som har fungert svært godt i vårt naboland Sverige i mange år, og som fungerer svært godt for de to andre store gruppene av utøvende kunstnere; skuespillere og dansere. Creo mener regjeringens konklusjon tar utgangspunkt i en feilaktig beskrivelse av tiltaket. Meldingen fokuserer så og si utelukkende på potensielle negative konsekvenser av en slik ordning. Positive effekter for kunstnerne i form av økonomisk og sosial sikkerhet mellom oppdrag, kompetanseheving og profesjonalisering, nevnes ikke. Potensialet for positive økonomiske virkninger ved at disse kunstnergruppene ikke belaster NAV eller dagpengeordningen mellom oppdrag er totalt utelatt.

Systemet SKUDA er bygget på, stiller store krav til de ansattes aktivitetsnivå, og har insentiver som virker positivt ved høy yrkesaktivitet. Meldingens beskrivelse av alliansen gir nærmest inntrykket av det motsatte. Creo mener dette kulturpolitiske tiltaket er et svært viktig og godt tiltak for de utøvende kunstnerne. Når meldingene konkluderer med at man ikke kan anbefale en Musikerallianse, oppleves dette som en nedprioritering av en betydelig gruppe utøvende kunstnere, en nedprioritering som følges av en svært svak argumentasjon fra regjeringens side.

Det er også merkelig at regjeringen flere ganger i meldingen peker på arbeidsgivers ansvar og samtidig glemmer sitt eget (arbeidsgiver)ansvar. Litt av poenget med å fremheve musikere innenfor det offentlige finanserte jobbmarkedet, er jo at staten/offentlig sektor, gjennom de offentlig finanserte institusjonene, er avhengig av frilansere for å levere på samfunnsoppdraget, og nettopp derfor må ta arbeidsgiveransvaret sitt på alvor overfor frilansere disse institusjonene er helt avhengig av. Dette mener Creo gjøres best via en Musikerallianse. Avvisningen av en Musikerallianse er også begrunnet i at den kun vil være forbeholdt noen få kunstnere, og at regjeringen heller vil prioritere tiltak knyttet til bl.a. sosiale rettigheter for alle frilansere/selvstendig næringsdrivende. Når meldingen ikke følger opp med konkrete forbedringer på de sosiale rettighetene er det vanskelig å akseptere denne begrunnelsen.

I 2021 bevilget Stortinget – inkludert AP - 1 million kroner til å utrede en Musikerallianse. Denne utredningen ble overlevert Kultur- og likestillingsdepartementet i mai 2022. I forbindelse med revidert budsjett 2023 bevilget Stortinget så 3 millioner kroner til oppstart av en slik allianse.

Musikeralliansen AS ble derfor etablert nå i høst. Stadig flere musikere hører nå om at vi er i gang, og har meldt sin interesse for å søke en stilling i alliansen. En slik allianse er et direkte svar på formuleringen i Hurdalsplattformen om at regjeringen vil **leggje til rette for fleire kulturarbeidsplassar og kompetansmiljø over heile landet**. Den er også et avgjørende tiltak for å sikre arbeidsplasser og aktivitet i musikkbransjen etter over to år med pandemi og svært alvorlige konsekvenser fra forrige regjeringens stadige nedstengninger.

En slik alliansen vil bidra til å høyne det kunstneriske nivået hos norske musikere, sangere og dirigenter gjennom å gi dem kontinuitet i arbeidet. Alliansen vil også være et forum for utvikling av syn på eget arbeid, verdi og kompetanse, og gjøre det enklere for disse kunstnerne å kunne leve av sin profesjon og sitt yrke.

Både overraskelsen og skuffelsen var derfor stor da det i departementets forslag til budsjett for 2024 ikke var satt av midler til videreføring av Musikeralliansen.

Vi vil i den forbindelse også vise til den betydningen Skuespiller- og danseralliansen (SKUDA) har som en treffsikker løsning i et differensiert arbeidsmarked. SKUDA har et kulturpolitisk formål som imøtekommer bransjens behov for fleksibel arbeidskraft og bidrar til å stabilisere skuespilleres og danseres yrkessituasjon som er preget av midlertidige ansettelser og oppdrag. Derfor er det underlig at SKUDA er omtalt under kapittel 10 **Andre politikkområder som er relevante for kunstnarar** og ikke i kapittel 5, i avsnittene om musikk og scenekunst.

I meldingen er SKUDA – og ideen om allianser - fremstilt overraskende negativt og til dels feilaktig. Omtalen av virksomheten er verken i tråd med de utredningene som ble gjort i forkant av etableringen i 2012, eller i overensstemmelse med hvordan SKUDA i dag ivaretar rollen som arbeidsgiver. Omtalen stemmer heller ikke overens med den utredningen som er levert på Musikeralliansen AS.

Vi anmoder derfor Stortinget om å påpeke at omtalen av alliansene for de utøvende kunstnerne i kunstermeldingen gir et feilaktig bilde av slike alliansers virksomhet, drift og betydning i kulturlivet. Videre ber vi om at komiteen formulerer en ny tekst om SKUDA og Musikeralliansen som korrigerer feilene og beskriver virksomhetene slik den faktisk er, hvordan SKUDA fungerer i dag, og hvordan også en tilsvarende allianse for musikere vil fungere.

At Musikkbruket ikke engang er nevnt tar vi til orientering.

Institusjonsøkonomi og kunstnerøkonomi

I Hurdalserklæringen skrev regjeringen at de ville **sikre institusjonane og satse på det frie feltet**. Begge deler viktige områder, som må fylles med praktisk politikk og konkrete bevilgninger. Institusjonene fikk også et etterlengtet løft gjennom lovnaden om **å fjerne ordningen med ABE-kutt og erstatte den med målrettede prosesser og effektivitetsmål**. Den akkumulerte effekten av avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen (ABE-reformen) utgjorde for musikk- og scenekunstinstitusjonene et kutt på nærmere 100 millioner kroner. Ved institusjonene, hvor økonomien i all hovedsak er knyttet direkte til kunstnerisk produksjon – og dermed til å lønne ansatte og frilans/selvstendig næringsdrivende kunstnere – har disse kuttene gå direkte utover kunstnerøkonomien.

Det er derfor gledelig at regjeringen er så tydelige på at de vil sikre god økonomi for kunstinstitusjoner over hele landet, og at det skal etableres en ordening som kan bidra til langsiktig og forutsigbar finansiering av etablerte scenekunstgrupper. Vi har store forventninger til dette.

Men vi ber Stortinget merke seg at avviklingen av ABE-reformen så langt ikke har bidratt til å styrke institusjonsøkonomien. Tvert imot innebærer regjeringens budsjettforelegg for 2024 et realkutt i musikk- og scenekunstinstitusjonenes økonomiske rammer på 1. pst. når vi legger Finansdepartementets egne tall til grunn. Regjeringen har altså ikke bare videreført de flate kuttene, men doblet det og dermed akselerert den systematiske nedbyggingen av institusjonsøkonomien. Creo ser med stor bekymring på pågående nedbemanningsprosesser, og vi frykter flere. Dette rammer altså kunstnerøkonomien direkte.

Videre ville regjeringen i sin erklæring av 2021 **styrkje Den kulturelle skulesekken og gjeninnføre Den kulturelle spaserstokken på statsbudsjettet**. Begge disse ordningene er svært viktige, spesielt for målgruppene som er barn og unge, og de eldre. Skulesekken har vært underfinansiert i en årrekke, og etter at spaserstokken forsvant fra statsbudsjettet under Solberg-regjeringen har den forvitret svært mange steder. Det er godt at den er tilbake på statsbudsjettet! Dog må vi samtidig forvente at det følger krav med bevilgningene, og da krav om at utøvere i ordningene må lønnes (og ikke honoreres) på et profesjonelt nivå, og at kontraktene må følge etablerte bransjestandarder. Vi vil derfor igjen be regjeringen kreve at fylkeskommuner og kommuner som engasjerer kunstnere til å bidra i DKS om å engasjere disse som arbeidstakere og ikke som oppdragstakere.

Opphavsrett og vederlag

Svært mange både skapende og utøvende kunstnere er avhengige av de vederlagsinntektene de tjener. Og retten til rimelig vederlag er ett svært viktig prinsipp for veldig mange kunstnere og kulturarbeidere. I kap 11 er kompensasjonsordningen for privatkopiering nevnt, og den skal sees nærmere på. Vi i Creo har sett nærmere på den i mange år, og oppfordrer regjeringen til å se det som vi mener er innlysende; at den er alt for liten, og at utvidelse med flere kunstfelt i 2018 uten tilsvarende økonomisk kompensasjon nå må rettes opp.

Kunstig intelligens (KI) utfordrer den tradisjonelle opphavsretten på mange måter. I tiden som kommer vil politikere og lovgivere i Norge og EU stå overfor spørsmålet: hvor langt er de villig til å beskytte kunstnerne og den menneskeskapte kunsten ved inntoget av KI?

Vi ser imidlertid at opphavsrett og kunst ikke står særlig høyt på agendaen når kunstig intelligens diskuteres. Opphavsretten er verken nevnt i arbeidet med ny nasjonal digitaliseringsstrategi, og er i liten grad omtalt i den fremlagte Kunstnermeldingen. Kultur er ikke prioritert av EU-kommisjonen, og får lite plass når EU nå jobber med ny lovgivning.

Vi vil oppfordre komiteen til å ha et særlig fokus på KI og både de positive og negative konsekvensene innføring av denne teknologien kan medføre både av kunstneriske, opphavsrettslige og økonomiske konsekvenser både for de skapende og utøvende kunstnerne, og for alle andre deler av kulturbransjene og kulturindustrien.

Creo opplever generelt at meldingen sier lite konkret om musikkfeltet. Vi går ut ifra at mye vil bli dekket i den varslede NOU-en på musikkfeltet, men den skal først være klar våren 2025, og vi hadde forventet at musikken og musikere skulle fått en større plass i en kunstnermelding.

Mangler i meldingen – yrkeshelse, utdanning og kirke

Kunstnermeldingen favner bredt i norsk kunst- og kulturliv, mange og mye er nevnt, men meldingen har også flere direkte mangler.

Meldingen har flere store mangler i beskrivelsene av kunst- og kulturfeltene den skal dekke. I avsnitt 2.7 om scenekunst omtales kun to former for kunstnere, og disse er utøvende kunstnere: skuespillere og dansere. Meldingen viser til at scenekunst er en «kollektiv kunststart», men utelater likevel å beskrive store deler av kunstfeltet. De skapende scenekunstnere er utelatt, som for eksempel koreografer, scenografer, kostymedesignere, lys-, lyd- og videodesignere, figurdesignere, og regissører for scenekunst. De skapende scenekunstnerne er en sammensatt gruppe, som er avgjørende for at det kan skapes scenekunst på høyt nivå i Norge.

I avsnitt 13.8 og 13.9 omtales de regionale kompetansesentrene for musikk, dans og kunst, og at disse er essensielle for styrkingen av kunstmiljøene i hele Norge. De regionale kompetansesentrene for scenekunst er derimot utelatt fra meldingen.

Meldingen virker også merkelig konsekvent i sin omtale av skapende kunstneres tilknytning til arbeidslivet; at disse er selvstendig næringsdrivende. Man ser da helt bort fra at en stor del av de skapende scenekunstnerne ansettes midlertidig ved prosjekter på scenekunst-institusjonene. De fleste vil ha en lappeteppeøkonomi av midlertidige ansettelser og næringsvirksomhet i det frie feltet. Faste arbeidsplasser for denne kunstnergruppen er derimot så og si fraværende.

Creo har over flere år hatt et særskilt fokus på scenekunstmedisin, som er utøvende kunstneres arbeidsmedisinske parallell til idrettsmedisinen for toppidrettsutøvere. Kvalitet i kunstnerisk prestasjon er en forutsetning for å kunne livnære seg som kunstner, og en optimalt fungerende fysisk og mental helse er avgjørende for å kunne levere på topp nivå gjennom hele karrieren. Kunstneres yrkeshelse henger derfor uløselig sammen med kunstnerøkonomien, og Creo stiller seg derfor uforstående til at man kan skrive en melding om **Kunstnarkår** uten å omtale dette temaet. Ikke minst ettersom flertallet av kunstnere i Norge ikke har noen arbeidsgiver med HMS-ansvar.

Scenekunstmedisinsens rolle og omfang i den internasjonale arbeidsmedisinen, samt nasjonal og internasjonal forskning, bekrefter at det foreligger et stort behov som i dag ikke er dekket i Norge. Creo mener det bør være en nasjonal kulturpolitisk målsetting at yrkesspesifikke helseutfordringer ikke skal stå i veien for utøvende

kunstneres mulighet for å livnære seg av kunsten, opprettholde livslange karrierer, og realisere sitt kunstneriske potensiale. Vi arbeider derfor for at det opprettes et nasjonalt nettverk og kompetansesenter for scenekunstmedisin, og vi hadde håpet at Regjeringen både anerkjente behovet for dette, og støttet opp under Creos viktige arbeid i meldingen.

Grunnlaget for rekrutteringen til kunstneryrket legges ofte tidlig. Det er derfor underlig at den betydningen skole- og utdanningssiden har for å fremme et større mangfold og sikre like muligheter ikke er belyst i kunstmeldingen. Vi anmoder om at Stortinget løfter fram behovet for en bedre koordinert kultur- og kunnskapspolitikk for å sikre bredere representasjon og mangfold. Skolen har en viktig rolle som formidler av kunnskap, ferdigheter og verdier knyttet til kunst og kultur. Kulturell kompetanse kommer til å ha stor betydning for framtidens arbeidsliv, næringsliv og samfunnsliv. Vi mener det må arbeides for å øke skoleverkets kompetanse innenfor estetikk, kunst og kultur, og at alle de humanistiske fagene framover må betraktes som en sentral del av grunnutdanningen og verdsettes høyere og styrkes ytterligere i hele utdanningsløpet.

Vi ber også Stortinget løfte fram kulturskolene. Et av de viktigste tiltakene for å sikre en bred representativitet blant våre fremtidige kunstnere vil være å programfeste en sterkere statlig og kommunal satsing på kulturskolene. Alle barn som ønsker det, må få gå på kulturskole.

En viktig aktør som Den norske kirke er også tilsynelatende glemt. Kirken er en viktig kulturbærer. Det er stor kunstnerisk aktivitet i kirker rundt om i hele landet, og mange kunstnere har større eller mindre del av sitt virke i kirken og kirkerommet. Vi skulle gjerne sett at regjeringen hadde noen ambisjoner på dette området

Mvh

Hans Ole Rian
Forbundsleder